

het noodig,
aanvullin-
bbende op-
gers, bijtijds
Voor de
geschieden-
g, verzeekt
te broeders
hart te bin-
e. Hij zond
zingen en
vorden aan-
drukwerk,
en couvert,
trouw, dat
allen geven.
ele nieuwe
sogen voor-
om aan in
voldoen.
weg: nieuwe
lijk beslag
ordurende
in minder
zijn de be-
worden zij
n anderen
meer aan-
Christelijk
voor onze
naar stede
krachtsin-
ullen onze
door in
om te zien
der, welke
Zij zullen
dlen wel te
zich niet.
gebrongen
g te wezen
men doet
iden, men
meer de
al hebben
ki hebben,
opgeleverd,
de zij dus
zegen op

HOVVY.

A. Vree te
de Stadska-
deventer
Herngreen
W. Ploos
den heer
het local
en heer J.

uiteit) van
van idem
de Nieuwe
de f. 8.50;
67.5; van
te Weer-
tadskanaal
4.94; van
de Boskoop
boskoop B
f. 11.41;
f. 3.43;
f. 2.5; van
an te Lei-
ka 2.57;
n idem te
chipluiden
de Ger-
van idem
de Rouveen
f. 12.50;
n idem te

A. W. de
te V. f. 15;
G. F. te
n, van de
in van den
C. E. W.
ej. R. H.
25. door
2.50.

van H.
van H.

gekomen:
euwarden
f. 3; van
R. voor
gebracht
E. B. te
namens
B. f. 200.
FAT.
ester.

R.IJ.
N.

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 174).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Adver-
tentien aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Dinsdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen
kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 25 Maart 1894. N°. 848.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f. 1.20. Afzonderlijke
nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren
en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

„Waarlijk opgestaan.”

[PASCHEEN.]

Welke ziden. De Heere is
waarlijk opgestaan, en is van
Simon gezien. Luk. 24: 34.

Eens was ons leven zoo rijk. Het was in
die jaren van weleer, toen nog het „Imma-
nuel verrees”, als weer ons Pascha aanbreef,
met een toon der verheffing van ieders
lippen gehoord werd, en het „Wij zullen
leven met hem” nog allerwegen weerklonk
als de vaste profetie eener eeuwige toekomst.

Toen gevoelde een ieder de tegenstelling
tusschen het Leven en den Dood nog, en
schrikte even ernstig voor den Dood terug,
als het Leven hem aantrok. Daarom was
het denkbeeld van „Opstanding” toen zoo
verleidelijk. Een weer ten leven komen,
ook al konden we ons aan het sterven niet
ontworsten. En omdat in Immanuel, die
verrees, die triomf van het Leven over den
Dood, niet maar afgebeeld noch verzinne-
beeld, maar *verwerkelijk* was, daarom sprak
ons Pascha ons menschelijk hart zoo lieflijk
toe, en verwekte blijdschap en gejuich ook in
die breeder kringen, voor welke „de wortel
der zaak” ganschelijk verborgen bleef.

De diepe, geestelijke beteekenis van
Christus' Opstanding werd toen, zooged
als nu, slechts door enkelen gegrepen en
genoten. Wat de heilige apostel reemt, dat
de Christus „overgegeven is om onze zonden
en opgewekt om onze rechtvaardigmaking”,
begrepen zelfs zij veelal niet, die nochtans
van hun persoonlijke „rechtvaardigmaking
door het geloof” verzekerd waren. Het naar
Petrus' woord ook de heilige Doop niet
Jesus' Opstanding samenthangt, werd door nog
minderen ingezien. En in den enger kring der
vromen, die alle eeuwen door niet overgroot
was, kleemde men zich meestal vast aan de
belijdingen, dat God „niet kon toelaten dat
zijn Heilige verdervd zou zien”; dat Imma-
nuel, om zijn heilig werk „niet van den
Dood kon gehouden worden”, en dat de
vrucht van zijn Opstanding niet hem alleen,
maar ook zijn verlossers ten goede kwam;
nu reeds in hun geestelijke Verrijzenis, en
eenmaal in de Wederopstanding des vleesches.
Zonder onjuist te zijn, kan men dus zeg-
gen, dat in die betere tijden een zeer kleine
kring „den wortel der zaak” *verstaand*, dat in
een ruimer kring van geloovigen de geeste-
lijke beteekenis en vrucht van Jesus' Op-
standing *genoten* werd; en dat in den zeer
breeden kring van naamgelovigen, die in de
wereld den toon aangaven, de vreugde niet
werd doorleefd, dat aan den Dood niet de
eindtriomf bleef, maar dat eens het Leven
over den Dood zou triomfeeren, en in Jesus
reeds over den Dood getriomfeerd had.

Christus' kerk stond toen werkelijk als een
stad op den berg, van welks top de vreugde-
vuren hun glans over heel den omtrek uit-
straalden, en de wereld, die geestelijk nog
buiten Jesus stond, leefde in die vreugde
mee.

Thans echter is dit niet meer alzoo.
Niet omdat in de kern van Christus' kerk
de „wortel der zaak” niet meer verstaan
wordt, noch ook overmits de ruimer kring
der geloovigen geen oog meer heeft voor
de geestelijke beteekenis van Jesus' Opstan-
ding, maar omdat Christus' kerk haar invloed
op de wereld verloren heeft.

Oudtijds gaf de kerk van Christus den
toon aan, en zooals zij den toon aangaf, zoo
werd het lied des lofs ingezet, en zong men
ook daarbuiten mee.

Maar sinds heeft de wereld zich aan de
voogdij der kerk van Christus onttrokken.
Ze heeft haar eigen wijsheid weer voor de
wijheid uit Gods Woord in de plaats ge-
steld. Dat Woord heeft ze verworpen, om
aan de wijsgeeren onzer eeuw een woord
van eigen vinding daarvoor in steed te geven.
En zoo drijft nu haar leven niet langer op
den heiligen stroom van weleer, maar op den
stroom van haar eigen onheilige bezieling.

Vandaar dat over Dood en Leven thans
bij de groote menigte zoo gansch andere
denkbeelden heerschen.

De zin voor, de dorst naar het Leven
nam allengs af, en de schrik en vreeze
voor den Dood verloor haar prikkel.

Onze eeuw, en dat is het stempel, dat
ze zich zelf heeft opgedrukt, heeft zich
met den Dood *verzoend*, en is voor het
Leven *onverschillig* geworden.

Ook wie niets geloof, en sterft zonder
het flauwste schijnsel der hope, sterft noch-
tans kalm en gelaten weg. De lijfbaar
wordt onder bloemkransen onzichtbaar, het
graf door zijn schoone dreeven en prachtige
monumenten een lustoord. Reeds eer men
op de helft zijner dagen is gekomen, is
men des levens zat. En nog altoos zet zich
de reeds zoo breede lijst uit, van wie den
dood in den stroom zoo zoet, of den dood
door den kogel onverschillig vonden.

Ga nu in die wereld uit met uw ge-
tuigenis en uw zegeroep, dat „de Heere
waarlijk is opgestaan”, dat Immanuel „den
Dood overwon”, dat Christus uw Koning
„het leven en de onoverdefelijkheid aan het
licht heeft gebracht”, — en die levensmoede,
levensmatte wereld ziet u spottend, ziet u
onverschillig aan, als wilde ze zeggen:
„Wat raakt ons uw zegeroep over den Dood,
bied ons liever een zacht, een zoet, een ver-
leidelijk gif, om pijnloos en smarteloos in
den Dood te verdrinken.”

Vandaar, dat ons Pascha ophield de
wereld om ons heen toe te spreken en te
bezielen. Ze vraagt niet meer naar uw Pascha.
Niet de triomf over den Dood is het, waar-
naar zij de klanke, matte hand uitstrekt.
Veeler vindt ze uw geestdrift voor het
Leven dwaas, en uw diepe vijandschap tegen
den Dood onredelijk. Niet de Dood, veeler
het Leven is de bron van lijden en van
smarte. De Dood verlost, de Dood verzoent,

de dood brengt vergetelheid. En daarom
aan hem, en niet aan het Leven moet het
laatste woord blijven. Niet het optimisme
van uw ingebeeld Pascha, maar het pessimisme
van haar heil voor de graven, straks
voor den lijken, die zelfs het stof-
felijk overschot tot asch verteert, is het
Evangelie, de blijde boodschap onzer eeuw
geworden.

Ons Pascha, niet zijn „Immanuel verrees”,
lokt haar niet meer, maar stuit haar tegen
de borst en wekt haar tegenzin.

Die sombere, die zelfgenoegzame, en in
haar somberheid nog half lachende, half
spottende stemming der geesten, is ook op
de kerk van Christus niet zonder invloed
gebleven.

De kerk is niet van de wereld, maar ze
leeft in de wereld. Ze bestaat uit dezelfde
mensen en vrouwen en kinderen, die de
eene maal in het huis des gebeds saam-
komen, om hun Heiland te eeren, en die
een ander maal zich vermengen onder de
groote menigte, in het woelen der maats-
chappij.

Ook wie bekeerd zijn, zijn daarom nog niet
ganschelijk bekeerd. Bekeerd en omgezet in
de levensuiting, het zij zoo; maar overigens
leven zelfs de bekeerden nog maar al te
veel óók nog uit het leven der wereld, leven
dat leven der wereld mee, en ondergaan
er den gestadigen indruk, den bestendigen
invloed van.

Vandaar, dat de ontzetting voor den Dood
ook binnen de muren van Christus' kerk
gaandeweg afnam; dat zelfs uit de predi-
king de schrik voor Dood en Hel, voor een
zoo groot deel verdween; dat zoo menig
sterfbed zonder geloofsuiting afloopt; en
dat er zelfs onder Gods kinderen zijn ge-
weest, die, in de banden der Hel verstrikt,
den spottenden pessimist in den bangen weg
van zelfmoord gevolgd zijn.

De dorst naar het Leven en de schrik
voor den Dood nam ook onder ons af.
Valsehe, onheilige denkbeelden en gewaar-
wordingen vonden ook onder ons ingang. De
vrijheid en het krachtig bezielen in den
levensstroom daalde, en al klemmen we ons
nog als een eenig man vast aan den Man
van smarte, die Dood en Graf overwon,
toch is ook in onze kringen de geestdrift,
de bezieling, die van het Pascha uitgaat,
op verre na niet meer wat ze eens, nog bij
mensenheugenis was.

Dit nu is een oordeel Gods.

Hij heeft in niets meer, dan juist in de Op-
wekking van Jesus uit de dooden, de grootheid
der uitnemendheid zijner Goddelijke kracht
betoon. Het uiterste wat gedaan kon wor-
den is gedaan, om den adem des Levens rijk
en overvloedig in deze onder dood en smart
gebonden wereld te doen uitgaan.

Maar de duisternis heeft dit licht des Levens
niet bekend, niet gezien, niet gewild, hoog-
stens er mee gespeeld, en ook Gods kinde-
ren zijn verre achterlijk gebleven, om hun

God in deze uitnemendheid zijner genade
te eeren.

Ook ons Pascha was veruitwendigd.

En nu kwam het zoo natuurlijk oordeel,
dat de zin, de smaak voor dezen triomf van
het Leven over den Dood afnam; toen allengs
uitsleet in de wereld; en nu, als bijna niet
te vermijden gevolg, ook in de kringen der
vromen, o, zooveel van haar kracht verloor.

Dit komt er van dat men in den Dood
allengs niets dan het sterven is gaan zien.

De Dood, zoo waande men, en zoo ver-
teelde men rond, was de natuurnoodwendig-
heid, dat elk mensch, uit een vrouw gebo-
ren, nader zijn levensdraad was afgesneden,
ophield te leven, zijn adem uitblies en stierf.
Dat was al de Dood.

Gevolg en uitvloeisel van een natuurwet;
van iets zoo onvermijdelijks en onatwend-
baars, dat elk onzer vooruit weet, hoe ook
hem dat oogenblik wacht. Maar het is dan
ook maar één oogenblik. Men blaast den
adem uit, en dan heeft de Dood uitgewerkt.
De Dood is het sterven. Niets anders. Niets
meer.

En wat zou dan uw Pascha?

Ja, indien uw Paschajubel den triomf in-
hield, dat ons een middel geboden werd
om aan dat sterven te ontkomen, dan zou
althans voor een tijd de levenslustige het
nog aangrijpen. Niet voor al te lang. Want
een man van honderd jaren heeft reeds geen
benijdenswaardig bestaan. En wat zou het
zijn op een leeftijd van twee eeuwen? Dan
zou men toch uw Paschajubel weer weg-
wenschen, en zelf verlangen naar den Dood.

Maar dat brengt uw Pascha niet. Ook gij,
die jubelt van den Immanuel die verrees,
sterft toch. Aan de natuurnoodwendigheid
van het sterven kunt ook gij u niet ontwor-
stelen. Soms zelfs sterft de vrome zeer vroeg,
en wordt weggenomen voor de helft zijner
dagen.

Al de vrucht van uw Pascha kan dan
eerst komen, als de Dood eerst ook aan u
voltrokken is. De Dood blijft dus. Aan het
graf kunt ook gij niet ontkomen. Al het
gewicht van uw Pascha moet dus liggen
in wat na den Dood komt. En, natuurlijk,
daar bekeert zich onze zelfgenoegzame
eenv ganschelijk niet meer om. Ze weet
nauwelijks of er na den Dood nog iets
zijn zal. En als ze zeer hoog spreken wil,
spreekt ze hoogstens van een *hope* der on-
sterfelijkheid.

Daarin ligt dus de grondfout, dat ge zegt:
De Dood, dat is als ik *sterf*, en dus het Leven
is, dat ik *niet* te niet ga, maar er nog ben,
en ook na mijn sterven, er nog zijn zal.

Dit toch is een verloochening van Gods
Woord, en een overmoedig weerspreken van
het getuigenis des Heeren.

Neen, de Dood is geen natuurnoodwendig-
heid, en indien de mensch niet ware gevallen,
geen Dood zou ooit in of over hem geko-
men zijn.

De Dood is pas toen in deze wereld over

den mensch gekomen, toen hij van zijn God
afviel, en zich stelde onder den onheiligen
invloed van Satan.

Uw Heiland is gekomen om *steniet te
doen de macht desgenen, die het geweld
des Doods had, namelijk den Duivel* (Hebr.
2: 14).

Daarom onderwees God zijn volk reeds
in het Oude Verbond, dat de Dood onrein
maakt en dat wie een lijk had aangeraakt,
als een onreine, niet mocht ingaan in zijn
voorthoven.

Niet als ge volhardt in de vreeze des
Heeren, o, eerste, rein van God geschapen
mensch, maar als ge zijn hoog gebod schendt,
dan *zult ge den Dood sterven*.

Den Dood sterven, niet pas als ge uw
adem uitblaast, maar op hetzelfde oogenblik
van binnen, doordien de Dood in uw ziel
sluip, en u inwendig verwoest, om straks
ook uw lichaam aan te tasten.

Eerst de *geestelijke* Dood van binnen; dan
de *lichamelijke* Dood, als ge in het graf
zinkt; en daarna eerst de ware, volle Dood,
de *ewige Dood*, staande tegenover het
ewige Leven.

Zoo is de Dood niet maar een uitblazen
van den adem, als ge sterft, maar een booze,
een onheilige, een Satanische macht, die
door uw zonde, en om uw zonde over u
kwam; die ge nu reeds in de leden uwer
ziel met u omdraagt; die straks in de leden
van uw lichaam sluipt; en eerst na uw ster-
ven u als haar prooi wegsleurt, om u *ewig*
te verderven.

In den Dood zit de zonde; aan den Dood
kleeft de vloek; de Dood is een instrument
Gods, dat Hij gebruikt in zijn oordelen,
maar dat op alle manier tegen Hem en zijn
heiligheid, omdat Hij zelf het Leven en de
Bron van het leven is, overstaat.

Het is uit den Dood dat alle vernieling
komt van ons innerlijk leven, alle zelfver-
dering waaraan de zondaar zich overgeeft,
al de verwoesting van het rein menschelijk
levensgeluk.

Uw sterven, als ge den adem uitblaast,
is gewisselijk óók uit dien Dood, maar het
is op verre na niet al de Dood. Veeler is
dat sterven van den Dood slechts een enkele,
zeer korte, zwakke uiting.

De Dood verwoest veel vreselijker *voor*
uw sterven, dan *in* uw sterven. En het aller-
bangst, het ontzettendst zal de dood zijn
vreeslijke werking eerst doen gevoelen na
het sterven.

Die miljoenen in de dagen van Noach,
die „saten en dronken, en morgen dachten
te sterven”, beelden zich ook in dat het
met den Dood uit was, toen ze wegzonken
in de diepte der wateren. En nu, na vier
duizend jaren, zijn ze nog in de gevangenis
des Doods (1 Petr. 3: 19). En wat zijn die
vier duizend jaren, vergeleken bij de eeuwig-
heid die hun nog wacht?

Tweeërlei voorstelling van den Dood staat
hier dus tegenover elkander.
Eenerzijds de voorstelling der wereld, die

De Martelaren.

CXLIX.

JEAN BERTRAND.

„Ik bid al mijne broeders, mij toch niet te vergeten in
hunne gebeden, opdat alles moge zijn tot verheerlijking
zijns naams en tot stichting van onze naasten.”

Zoo schreef Jean Bertrand uit zijner kerker te Blois aan
zijn broeders en zusters in Christus. En hij mocht zoo schrij-
ven, omdat hij zijne zwakheid en menschenvrees kende, en de
overwinning van deze zonden alleen kon verwachten van
den Heere, tot wien hij riep uit de verdrukking, welke
hij om Zijns naams wil moest lijden. Dat God de beden
van zijn volk voor Jean Bertrand verhoord heeft, bewijst
de geschiedenis van zijn martelaarschap. Voordat wij echter
hiervan spreken, is het noodig onzen martelaar met
een enkel woord voor te stellen.

Jean Bertrand was geboren uit het dorpje Montoire in
het land van Vendomois. Hij was boschwachter in het
woud van Machenoir, dat aan den graaf van Dunois be-
hoorde. Woensdag, den 26 Februari 1556, werd hij door
de heeren van Estenay en van Cigognes, die dicht bij
Machenoir woonden, gevangen genomen, en gebonden weg-
gevoerd naar de koninklijke gevangenis te Blois. Daar zijnde,
vernam hij zeer spoedig, waarom hij gevangen ge-
noemen was. Hij kreeg dadelijk bezoek van een raadsheer
van Blois, eenen grooten ijveraar voor de Roomsche kerk,
met name Denis Barbes, die hem vroeg, of hij niet eens
tegen God, de kerk en de heiligen, ook die in het paradijs
had gesproken. Hierop kon Bertrand met geen antwoord
doen, daar hij van die dingen niet anders dan met den dood
God geacht en eerbied wilde spreken. „Hebt gij dan
niet gezegd,” vroeg de raadsheer weer, „dat de mis een
zeer gruwelijke zaak is, waarmee de priesters het arme
volk bedriegen?” Hierop antwoordde de martelaar, dat dit
werkelijk het geval was geweest, terwijl hij op de vraag,
waarom hij dit gedaan had, daarbij voegde: „Omdat ik,
door de genade Gods, zoowel het Oude als het Nieuwe
Testament gelezen en daarin geen woord van de mis ge-
vonden heb. Daarom gruw ik voor de mis, aangezien
Paulus aan de Galatiërs schrijft: „Doch al ware het ook,
dat wij, of een engel uit den hemel, u een evangelie ver-
kondigden, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die
zij vervloekt. Dit bevestigt Johannes in het boek der
Openbaringen met deze woorden: „Want ik betuig aan
een iegelijk, die de woorden der profetie dezes boeks
hoort”, indien iemand tot deze dingen twifelt, God zal
over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven
zijn, en indien iemand afdoet van de woorden des boeks
dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des
levens, en uit de heilige stad en uit hetgeen in dit boek
geschreven is.” Bovendien was de mis zijns inziens niet
anders dan een uitvinding der menschen, wat hij beweest
uit de leer der Roomsche kerk, dat zij een offer was,
waardoor zij logenstrafte het Woord des Heeren zelf,
door hem stervende aan het kruis gesproken, met het oog
op het offer, waarmee hij aan Gods recht had voldaan:
„Het is volbracht.”

Nadat Barbes nog andere punten met onzen martelaar
besproken had, verliet hij hem. Des Zaterdag daaraanvol-
gende, werd Bertrand door den genoemden raadsheer voor
hem en eenen anderen raadsheer geroepen. Zijne eerste
antwoorden werden hem voorgelezen, waarop de vraag
volgde, of hij daarbij wilde volhouden. „Ja”, klonk het
antwoord van den jeugdigen kampioen voor Gods waar-
heid, „en zoo het Gods wil is, ben ik bereid in deze be-
lijdingen te sterfen.” Hierop begon een nieuw dispuut,
waaraan dit het voornaamste is. Gevraagd zijnde: waar
hij dat jaar zijn paschen had gehouden, antwoordde hij:
dat hij dit in zich zelve in den geest gedaan had. „Waarom”,
zoo zeiden de raadsheeren weer, „waarom hebt gij het niet
met de andere Christenen gevierd?” En 't antwoord luidde:
„Het wordt door u niet gevierd zoals Christus en zijne Apo-
stelen het bevelen hebben, maar is geheel veranderd.” Toen
hij voort wilde gaan met zijne verantwoording, werd hem
dit geweigerd, maar hij aan twee geleerden, eenen Domini-
caan- en eenen Franciscaner-mönnik toevertrouwde ter
bewerking. Dezen redetwisten met hem den 14en Februari
in tegenwoordigheid van Denis Barbes, den advocaat des
konings en twee andere raadsheeren. Eerst wezen zij hem
op zijne jeugd. Doch hij antwoordde hun, dat die tot de
zaak niets deed, omdat de eer er van aan den Heere
moest gegeven worden. Daarop begon het gesprek, waarbij
de monniken zich beriepen op de kerkvergaderingen en
vroegere kerkleeraars. Bertrand echter op Gods heilig
Woord. Toen den gevangene gevraagd werd, waar hij ge-

leerd had wat hij zeide, hernam hij, dat God het hem
geleerd had door zijn Heiligen Geest. Toch was waar,
dat hij bij iemand, die nu te Genève was, had ongenaan,
en dezen had meegedeeld, wat hij geloofde. Op een eed
gevoerd te bekennen, met welke personen hij ongenaan,
en wien hij zijne leer meegedeeld had na het vertrek van
zeker D. L. (wij weten niet wie niet deze letters bedoeld
wordt), beelde hij, dat aangezien hij niet getrouwd was,
hij verscheidene personen bezocht, zonder hun echter
iets van het Woord des Heeren te spreken. Om dit te
lezen, ging hij naar het bosch van Machenoir. Nu smarte
hem zijn zwijgen diep, aangezien hij daardoor zijn talent
had begraven. Ondervraagd, zijnde, wat hij met zijne boeken
gedaan had, zeide hij, dat hij niet anders dan een Nieuw
Testament, de psalmen Davids, den Catechismus en de
gebeden, welke in de kerk van Genève gebruikt werden,
in een band had, en dat hij die uit menschenvrees (waar-
over hij nu berouw had) had verstoppt.

Toen de monniken zagen, dat zij met Bertrand niets
vorderden, vertrokken zij toornig nadat zij voor de recht-
bank de verklaring afgelegd hadden, dat men hem als een
gevaarlijken Lutheran moest verbranden. Dit hoorende,
riep Bertrand uit: „Ik bid God door onzen Heere Jesus
Christus, dat Hij mij de genade bewijze, om te volhouden.”

Den 17en April liet de rechtbank voor zich eenige ge-
leerden verschijnen, wien werd opgedragen Bertrand, die
ook de rechttaal was binnengeleid, en van ketterij be-
schuldigd werd, te bekeeren. Alle pogingen der doktoren
stuiten echter af op het Woord Gods, waarmee de mar-
telaar altijd voor den dag kwam. Daar het nu den recht-
bank bleef volhouden, gingen zij over tot het
opmaken van het vonnis. Bij het opmaken der stemmen
bleek, dat Barbes oordeelde, dat Bertrand levend verbrand
moest worden, staande aan een paal op de Varkenmarkt
te Blois. Vele raadsheeren waren het met dat gevoelen
eens. Anderen echter waren van oordeel, dat de mar-
telaar naar Machenoir, waar de misdaad geschied was, moest
gebracht, daar gewond en verbrand worden. Anderen
waren van gevoelen, dat hij moest opgehangen en ver-
brand worden te Machenoir. Eindelijk stelde zekere
le Huchter voor om te handelen in den geest van het
oordeel van Barbes, met deze restrictie echter, dat, indien
de beul zag, dat de gevangene wilde herroepen, hij hem
niet behoeft te verbranden, maar alleen mocht verworpen.
Uit een en ander blijkt, dat mochten de recht-
zaken van elkaar verschillen, ze in de hoofzaak eens waren,
dat de martelaar moest verbrand worden. Van dit von-

nis kwam Bertrand in hooger beroep bij het hof van het
parlement van Parijs. Hij werd dus naar de hoofdstad
des lands gebracht, waar hij echter, aangezien hij bij zijne
belijdenis bleef volhouden, veroordeeld werd om levend
verbrand te worden te Blois. Onder zijne laatste recht-
ers waren er, die het Woord Gods gaarne hoorden, doch in
't verbergen. Dezen beproefden onzen martelaar tot afval
te bewegen. En toen dit niet gelukte, beschuldigen zij
hem van Doopersche gevoelens, ten einde voor de menschen
de ongerechtigheid van hun vonnis te bedekken. Nadat
Bertrand weer naar Blois teruggebracht was, volgde de
rechtelijke uitspraak spoedig. Toen men hem kwam
roepen om voor de recht-ers te verschijnen, vond men hem
in den gebede. Zoodra het vonnis uitgesproken was, werd
onze martelaar van alle kanten aangevallen. Een der aan-
wezige edellieden vroeg hem, of hij niet zijn opgevat ge-
voelen moest laten varen, en anderen menschen gelooven.
Hierop antwoordde Bertrand: „Ik ben niet gekomen om
eenige dwaling te verdedigen, en ik roep óók God aan
tot een getuige, dat ik niets anders gesproken heb, dan
wat waar is.” En toen de edelman andermaal zeide, dat,
indien hij niet anders wilde spreken, hij moest sterven,
zeide de martelaar: „Meent gij, of iemand anders, dat ik
om het aanstaand lijden enigermate gezind ben te doen
wat tegen God strijdt, ten einde mij van Zijn bescherming
en gunst te beroven, dan dwaal gij geheel.” Kort voor
zijn sterven kreeg Bertrand nog een voortstootend schrijven
van eenen broeder in Christus, die hem toeriep: „Zie toe,
dat Satan u niet bedriegde, maar volhardt, want die volhar-
den zal tot den einde, zal zalig worden. Wees verzekerd,
dat uw naam geschreven is in 't boek des levens. Wacht
u voor de priesters. Wees voorzichtig als de slang. Laat
veel liever toe, dat al uw bloed, druppel voor druppel
uitga, dan dat uw hoofd Christus worde onteerd.” Voor-
dat hij zijnen beel werd overgeleverd, werd Bertrand een
crucifix voorgehouden om het te kussen. Doch hij wei-
gerde dit. Op weg naar de stratiplaats zong hij psalm 75
en psalm 26. Eindelijk aan de stratiplaats staande, riep hij
uit: „Wat een schoone plaats is mij bereid! o gelukkige
dag!” En toen het hout van den brandstapel werd aange-
stoken, riep hij uit: „Mijn God, reik uwen knecht uwe
hand, ik beveel u mijn ziel aan.” Aldus stierf Jean Ber-
trand aachtmoedig en geduldig den 17en Juni 1556.

DE GAAY FORTMAN.